

Warszawa, dnia 10 lipca 2017 r.

Opinia do ustawy o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej

(druk nr 557)

I. Cel i przedmiot ustawy

Zasadniczym celem opiniowanej ustawy jest stworzenie ram prawnych dla funkcjonowania nowej instytucji – Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, która ma prowadzić długofalową politykę na rzecz wsparcia mobilności akademickiej oraz odegrać istotną rolę w zakresie umiędzynarodowienia oferty polskich uczelni, w szczególności poprzez realizację programów adresowanych do studentów i kadry naukowej z Polski i zagranicy.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej będzie państwową osobą prawną z siedzibą w Warszawie. Do jej zadań należeć będzie:

- 1) inicjowanie i realizowanie działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką oraz proces umiędzynarodowienia polskich uczelni i jednostek naukowych;
- 2) upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki;
- 3) upowszechnianie języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) prowadzenie spraw osób podejmujących i odbywających kształcenie oraz uczestniczących w badaniach naukowych i pracach rozwojowych na podstawie umów międzynarodowych lub decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego;
- 5) prowadzenie spraw osób kierowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego na studia, studia doktoranckie lub staże naukowe na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym;
- 6) prowadzenie spraw z zakresu uznawalności wyższego wykształcenia oraz stopni naukowych;

- 7) zapewnianie obsługi administracyjnej i finansowej Państwowej Komisji do spraw Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego jako Obcego;
- 8) uwierzytelnianie dokumentów, w tym w szczególności dyplomów ukończenia studiów, świadectw ukończenia studiów podyplomowych, zaświadczeń o ukończeniu studiów, dyplomów doktorskich i habilitacyjnych oraz ich duplikatów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej będzie mogła uczestniczyć w realizacji programów operacyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020. Ponadto ministrowie kierujący działami administracji rządowej będą mogli zlecać Agencji wykonywanie zadań związanych z umiędzynarodowieniem szkolnictwa wyższego lub nauki, należących do ich właściwości, zapewniając środki na ich realizację.

Organami Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej będą: Dyrektor i Rada. Dyrektorowi powierzone zostaną zadania o charakterze zarządczym i wykonawczym, natomiast Radzie – zadania opiniodawczo-doradcze.

Dyrektor będzie powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Kadencja Dyrektora trwać będzie 5 lat. Stanowisko to będzie mogła zajmować osoba, która:

- 1) posiada dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich lub inny równorzędny;
- 2) jest obywatelem polskim;
- 3) korzysta z pełni praw publicznych;
- 4) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) posiada co najmniej 6-letni staż pracy, w tym co najmniej 3-letni staż pracy na stanowisku kierowniczym;
- 6) posiada doświadczenie w zakresie współpracy międzynarodowej dotyczącej szkolnictwa wyższego lub nauki;
- 7) zna język obcy w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się;
- 8) w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie pracowała i nie służyła w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 18 października

2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów oraz nie współpracowała z tymi organami.

Głównym zadaniem Dyrektora będzie opracowywanie i realizowanie programów Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Celem programów ustanawianych przez Dyrektora będzie tworzenie warunków do inicjowania i rozwoju międzynarodowej kariery akademickiej lub naukowej osób kształcących się, środowiska akademickiego i naukowego, zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia instytucji działających w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki oraz upowszechnianie języka polskiego za granicą (art. 17 ust. 2). Dyrektor ogłaszać będzie ponadto konkursy, w których przyznawane będą nagrody za działalność i osiągnięcia o istotnym znaczeniu w obszarze umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki (art. 17 ust. 3).

W skład Rady Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej wchodzić będzie przedstawiciel:

- 1) Prezesa Rady Ministrów;
- 2) ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego;
- 3) ministra właściwego do spraw nauki;
- 4) ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 5) ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- 6) ministra właściwego do spraw gospodarki;
- 7) Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 8) Krajowej Reprezentacji Doktorantów;
- 9) Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Kadencja Rady trwać będzie 4 lata (art. 11 ust. 1). Do jej zadań należeć będzie: przygotowywanie i przedstawianie Dyrektorowi propozycji kierunków działania i rozwoju Agencji, w tym w perspektywie wieloletniej; opiniowanie projektów rocznych planów działania Agencji, projektu rocznego planu finansowego, rocznego sprawozdania z działalności Agencji oraz rocznego sprawozdania finansowego Agencji, a także dokonywanie okresowej oceny wykonywania planów działania Agencji (art. 9 ust. 1).

Zgodnie z art. 18 w ramach programów służących realizacji zadań Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej Agencja będzie mogła przyznawać środki finansowe:

- 1) studentom i doktorantom;

- 2) uczestnikom kursów przygotowawczych do podjęcia nauki w języku polskim;
- 3) pracownikom uczelni lub pracownikom jednostek naukowych;
- 4) osobom posiadającym co najmniej stopień naukowy doktora lub doktora sztuki albo równorzędny stopień uzyskany za granicą;
- 5) osobom kierowanym za granicę w celu nauczania języka polskiego jako obcego;
- 6) uczelniom i jednostkom naukowym;
- 7) organizacjom pozarządowym podejmującym działania na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego lub nauki;
- 8) jednostkom sektora finansów publicznych podejmującym działania na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego lub nauki.

Ustawa reguluje ponadto procedurę rozpatrywania wniosków o udział w programach Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, w tym w szczególności kwestie: ogłoszenia o naborze wniosków (art. 19 i art. 20), oceny merytorycznej i formalnej wniosków (art. 22-24), decyzji w sprawie przyznania środków finansowych bądź odmowy ich przyznania (art. 25), umowy, na podstawie której zostaną przekazane środki finansowe (art. 26).

W myśl art. 14 Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej prowadzić będzie system teleinformatyczny, w którym będą przetwarzane dane niezbędne do wydania decyzji w sprawie przyznania środków finansowych w ramach programów Agencji. System ten ma zapewnić elektroniczną realizację postępowań w sprawie przyznania środków finansowych, w tym składanie wniosków o udział w programie, dokonywanie oceny formalnej i merytorycznej tych wniosków oraz doręczanie pism i decyzji.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 nadzór nad działalnością Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej sprawować będzie minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. W ramach nadzoru minister będzie:

- 1) zatwierdzał roczny plan finansowy i roczne sprawozdanie finansowe Agencji oraz wyrażał zgodę na zmianę rocznego planu finansowego Agencji;
- 2) sprawował kontrolę nad Agencją w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej;
- 3) przyjmował sprawozdanie z działalności Agencji oraz oceniał na jego podstawie działalność Agencji;
- 4) mógł żądać wglądu do wszystkich dokumentów Agencji.

Na mocy art. 31 umożliwiono Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług doradczych i eksperckich; organizowania konferencji, zjazdów, sympozjów i innych przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym lub informacyjnym; a także działalności wydawniczej. Działalność gospodarcza będzie musiała być wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym oraz nie będzie mogła być finansowana ze środków pochodzących z budżetu państwa. Przychody z działalności gospodarczej będą przeznaczane wyłącznie na realizację podstawowych zadań Agencji.

Opiniowana ustawa nowelizuje: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawę z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów oraz ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki. Zmiany w wymienionych ustawach stanowią konsekwencję wprowadzenia do porządku prawnego ustawy o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej.

W przepisach dostosowujących i przejściowych uregulowano sprawy związane z utworzeniem Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej i likwidacją Biura Uznanalności Wykształcenia i Wymiany Akademickiej – państwowej jednostki budżetowej, która dotychczas realizowała zadania związane z umiędzynarodowieniem polskiego szkolnictwa wyższego. Z dniem wejścia w życie ustawy składniki majątkowe i niemajątkowe, zobowiązania i należności Biura Uznanalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej staną się składnikami majątkowymi i niemajątkowymi, zobowiązaniami i należnościami Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Również pracownicy Biura Uznanalności staną się pracownikami Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Stosunki pracy z tymi pracownikami wygasną po upływie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli przed upływem tego terminu nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy albo w razie nieprzyjęcia nowych warunków pracy i płacy.

Ustawa wejdzie w życie zasadniczo z dniem 1 października 2017 r. z wyjątkiem przepisów przewidujących obowiązki w zakresie wprowadzania danych do systemu POL-on, które mają wejść w życie z dniem 1 stycznia 2018 r. oraz przepisów dotyczących

uwierzytelniania dokumentów przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, które wejdą w życie z dniem 1 lutego 2018 r.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy pochodził z przedłożenia rządowego (druk sejmowy nr 1550). Stanowił on przedmiot prac sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. Na etapie prac w komisji nie dokonano zmian, które w sposób istotny wpłynęłyby na meritum rozwiązań zaproponowanych w projekcie. Niemniej warto wspomnieć, iż:

- 1) dodano regulację, w myśl której Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej będzie prowadziła system teleinformatyczny zapewniający elektroniczną realizację postępowań w sprawie przyznania środków finansowych w ramach programów Agencji, w tym składanie wniosków o udział w programie, dokonywanie oceny formalnej i merytorycznej tych wniosków oraz doręczanie pism i decyzji (art. 14);
- 2) zmieniono termin na przedstawienie ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego dokumentów dotyczących poprzedniego roku obrotowego tj. rocznego sprawozdania finansowego, sprawozdania z działalności Agencji oraz opinii Rady dotyczących tych sprawozdań; zgodnie z ustawą dokumenty te powinny być przedstawione przez Dyrektora w terminie do 31 maja (projekt przewidywał ich przedstawienie do 30 kwietnia) (art. 29 ust. 4);
- 3) przesądzono, że roczne sprawozdanie finansowe Agencji będzie badane przez firmę audytorską, a nie jak zakładał projekt przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych (art. 33 ust. 1).

Przedstawiono ponadto 5 wniosków mniejszości, które zmierzały w szczególności do:

- 1) wskazania, że siedzibą Agencji powinna być Łódź, a nie Warszawa;
- 2) modyfikacji składu Rady Agencji;
- 3) przesądzenia, że każdy wniosek o udział w programie Agencji powinien podlegać ocenie formalnej i merytorycznej;
- 4) przesądzenia, że w ramach oceny merytorycznej wniosku o udział w programie Agencji nie należy uwzględniać dotychczasowej aktywności społecznej studenta lub doktoranta biorącego udział w konkursie.

Sejm uchwalił ustawę na 45. posiedzeniu w dniu 7 lipca 2017 r. w brzmieniu zawartym w sprawozdaniu komisji (druk sejmowy nr 1671).

III. Uwagi szczególne

Ustawa nie budzi zastrzeżeń o charakterze legislacyjnym.

Iwona Kozera-Rytel

Główny legislator